

Studentenpsycholoog? Geef liever college in Levenskunst

De geestelijke nood onder studenten vraagt niet om extra psychologen, maar om Bildung, betoogt student humanistiek *Harmen van der Meulen*.

De geestelijke nood onder studenten neemt toe onder invloed van prestatiedruk en keuzestress, schreef *NRC* op 20 oktober. Er zou een tekort zijn aan psychologen die zich richten op problemen die

verband houden met studie en levensfase. Van die 'studentenpsychologen' zijn er nu twee tot tien per universiteit en één tot vier per hogeschool.

Het klinkt logisch om dan maar meer studentenpsychologen aan te stellen. Toch is dat slechts symptoombestrijding. Het probleem zit dieper. Het is fijn om bij een studentenpsycholoog terecht te kunnen, weet ik uit ervaring, maar nog fijner is het om jezelf te kunnen redden. Daarvoor is *Bildung* nodig, direct vanaf het eerste jaar.

Bildung is nu hét modewoord, en zoals dat gaat met modewoorden, verstaat iedereen er niet iets anders onder. Dat het met vorming te maken heeft, daarover is wel consensus. Bij De Bildung Academie kunnen laatstejaars en pas afgestudeerden sinds vorig jaar terecht voor een 'reis naar persoonlijke vorming, academische ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid' - à 1.200 euro voor één semester.

De Onderwijsminister en collegevoorzitters van Amsterdamse universiteiten waren vol lof bij de opening. Terecht, maar waarom doen ze er dan zelf zo weinig aan in het reguliere onderwijs? Zou zo'n 'reis' niet gewoon moeten beginnen op de eerste studiedag in plaats van aan het einde en op een extern instituut? Duur heeft dat niet te zijn, want zoals de filosoof Peter Bieri stelt: „Anderen kunnen ons opleiden (*ausbilden*), onszelf vormen (*bilden*) kunnen we alleen maar zelf.” Maar dan moeten we wel weten hoe.

Het hoger onderwijs schiet tekort in die begeleiding. Want hoe moet een student leren op zichzelf en zijn levenspad te reflecteren als de meeste opleidingen vanaf dag één specialistisch zijn? De University Colleges zijn een uitzondering, maar door hun strenge selectie weten eerstejaars daar al vrij goed wat ze willen. Veel reguliere studenten weten dat juist nog niet. Ik was zo'n student in 2002. Ik koos

Hoe moet een student leren op zichzelf en zijn levenspad te reflecteren?

een studie omdat ik simpelweg niet wist dat niet-studeren ook een optie was. Studenten zoals ik destijds - naïef, onzeker en nog niet gewend eigen keuzes te maken - hebben niet genoeg aan een onderwijsaanbod dat slechts bestaat uit specialistische vakken. Voor velen is de universiteit gewoon een voortzetting van school. En daar moet je vooral doen wat je gezegd wordt. Dus toen in mijn tweede jaar alle keuzevakken van mijn gading een propedeuse geesteswetenschappen als ingangseis stelden, dacht ik niet: ach, ik mail de docent even om te vragen of het anders kan. Nu volg ik vakken aan drie universiteiten, terwijl ik bij twee niet aan de ingangseis voldoe. Destijds kwam het niet in me op dat je de regels naar je hand kunt zetten, en schreef ik me braaf in voor de enige vakken die ik voor mij als maatschappijwetenschapper open zag staan: massale psychologiecolleges die afgesloten werden met *multiple choice*-tentamens. Het tegenovergestelde van wat ik wilde: in kleine groepen interessante boeken lezen en daar mooie stukken over schrijven. In dat blok verdween mijn enthousiasme, ik liep vast, en haalde pas na vele jaren mijn diploma - met dank aan de studentenpsychoog.

„Bildung begint met nieuwsgierigheid naar de wereld”, schrijft filosoof Joep Dohmen, die betrokken is bij De Bildung Academie en die mijn thesis begeleidde tijdens mijn premaster humanistiek. In zijn *Brief aan een middelmatige man* schetst hij de aspecten van Bildung. Kritisch bewustzijn, kennis van cultuur en geschiedenis, morele gevoeligheid, articuleren van je ervaringen, en - volgens mij het belangrijkste - zelfkennis en zelfbestemming. Dohmen schrijft: „Bildung betekent hier: onderscheid leren maken tussen een beïnvloeding die mij van mijzelf vervreemdt en één die me vrijer maakt, omdat ze me dichter bij mezelf brengt.”

Ik vertaal dat als: leren je leven zelf vorm te geven. Een universiteit die zichzelf serieus neemt als vormingsinstituut zou studenten daarin moeten aanmoedigen, bijvoorbeeld met een eerstejaarsvak Levenskunst. Als studenten alsnog vastlopen, kunnen ze altijd nog naar de studentenpsycholoog of De Bildung Academie.

Harmen van der Meulen (1984) deed acht jaar over zijn bachelor sociologie aan de Universiteit van Amsterdam en is nu masterstudent humanistiek en freelancejournalist.